

Nêu cảm nhận về bài thơ *Bác ơi* (Tố Hữu) - Văn mẫu lớp 12

Sưu tầm một số bài văn hay chủ đề Nêu cảm nhận của anh chị về bài thơ *Bác ơi* của nhà thơ Tố Hữu - Để học tốt môn Ngữ Văn lớp 12

Đề bài: Nêu cảm nhận của anh chị về bài thơ "*Bác ơi!*" của Tố Hữu.

Bài làm:

Các nội dung chính cần đạt được trong bài viết

I. Tri thức khái quát

1. Nội dung tư tưởng

- *Bác ơi* là bài thơ viết về đề tài lãnh tụ. Ngày 2/9/1969, một sự kiện lớn đã xảy ra Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từ trần. Vĩnh biệt Người “Đời tuôn nước mắt, trời tuôn mưa” nhiều nhà thơ, thậm chí cả những người chưa từng làm thơ bao giờ cũng làm thơ khóc Bác, trong đó có bài *Bác ơi* của Tố Hữu rất cảm động. Bài thơ như một tiếng khóc tiễn biệt, một “điều văn bi hùng” bằng thơ. Thông qua tiếng khóc đau xót, bài thơ đã khắc họa hình tượng Bác Hồ, một con người sống có lí tưởng cao cả, giàu tình nhân ái, ân nghĩa, sống khiêm tốn, giản dị và quên mình. Đồng thời bài thơ còn là sự bày tỏ tình cảm của mọi người Việt Nam trước sự ra đi của Bác.

2. Hình thức nghệ thuật

Tố Hữu là nhà thơ của lẽ sống lớn, của những tình cảm lớn, là nhà thơ tiêu biểu cho khuynh hướng trữ tình chính trị. Bài thơ *Bác ơi* tiêu biểu cho cảm hứng lãng mạn cách mạng, với giọng điệu trữ tình đặc trưng, ngọt ngào tha thiết của tình thương mến, Tố Hữu cất lên tiếng thơ bi hùng tràn đầy nỗi đau xót, tiếc thương vô hạn trước sự kiện Bác Hồ qua đời nhưng cũng rất tự hào. Trong niềm đau thương lớn, nhà thơ đã cảm nhận chính xác và thấu hiểu phẩm chất đạo đức cao cả, tuyệt vời trong sáng của Bác Hồ. Bài thơ khép lại bằng cảm nghĩ của mọi người Việt Nam trước sự ra đi của Bác. Bài thơ có kết cấu ba phần rất rõ ràng.

Nghệ thuật biểu hiện của bài thơ đậm đà bản sắc dân tộc. Bài thơ được viết theo thể thơ có tám tiếng, có nhiều hình ảnh so sánh, phép chuyển nghĩa quen thuộc với tâm hồn người Việt, đồng thời những câu thơ ấy cũng đạt đến sự cô đúc, chính xác và giản dị như một chân lí:

Bác ơi, tìm Bác mệnh mệnh thế.

Ôm cả non sông, mọi kiếp người.

Bác sống như trời đất của ta

Nêu cảm nhận về bài thơ Bác ơi (Tố Hữu) - Văn mẫu lớp 12

Mong manh áo vải hồn muôn trượng

Bác đã lên đường theo tổ tiên...

II. Phân tích bài thơ

* **4 khổ thơ đầu:** Nghệ thuật diễn tả nỗi đau xót lớn lao trước sự kiện Bác Hồ qua đời

- Bác Hồ là một đề tài, nguồn cảm hứng lớn trong nhiều chặng đường sáng tác của Tố Hữu. Bác ơi là một tác phẩm xuất sắc viết về Bác Hồ trong tập thơ *Ra trận*.

Bài thơ được viết khi lãnh tụ của Đảng và dân tộc ta là Chủ tịch Hồ Chí Minh vừa qua đời. Bài thơ là lời khóc Bác bằng thơ, bộc lộ nỗi đau xót, tiếc thương tràn đầy.

- Nỗi đau xót: mở đầu bài thơ Tố Hữu tái hiện lại khung cảnh những ngày Bác mất:

Suốt mấy hôm rày đau tiễn đưa

Đời tuôn nước mắt, trời tuôn mưa...

+ Khung cảnh thực nhưng có ý nghĩa tượng trưng. Cả dân tộc đau xót khóc Bác, trời đất tạo vật cũng sụt sùi tiếc thương một con người - tinh hoa của dân tộc, tinh hoa của đất trời.

+ Nỗi đau xót được diễn tả bằng hình ảnh biểu thị động tác có sức gợi tả tâm trạng: Chạy về thăm Bác, lần theo lối sỏi quen, đến bên thang gác, đứng nhìn lên...

+ Nỗi đau xót được diễn tả bằng cách nói giảm: về thăm Bác, Bác đã đi rồi sao.

+ Nỗi đau xót được diễn tả bằng hình ảnh thực tại trong cảm nhận của nhà thơ:

Ướt lạnh vườn rau mấy gốc dừa

Chuông ôi, chuông như còn reo nữa?

Phòng lạnh, rèm buông, tắt ánh đèn!

+ Nỗi đau xót thể hiện bằng liên tưởng:

Mùa thu đang đẹp, nắng xanh trời

Miền Nam đang thắng mơi ngày hội

Rước Bác vào thăm thấy Bác cười.

Nêu cảm nhận về bài thơ Bác ơi (Tố Hữu) - Văn mẫu lớp 12

Trái bưởi kia vàng ngọt với ai...

- Tâm trạng đau đớn tới thẳng thốt, không tin ở cái tin sét đánh phủ phàng kia.
- + Dường như không còn Bác, cũng không nên tồn tại những gì là thơm ngọt, đẹp đẽ. Bác ra đi đồng nghĩa với lạnh, lặng, tắt... tâm trạng đau đớn đến tột cùng.
- + Bác ra đi, trong khi đó ở ngoài kia đang là trời đầu thu, đang là chiến thắng và hi vọng. Khung cảnh và lòng người trở nên tương phản, đối lập, gọi bao nỗi day dứt về tính chất phi lí, không thể chấp nhận được của sự mất mát.
- + Cuộc đời càng đẹp đẽ, hấp dẫn thì sự ra đi của Bác càng gọi bao đau xót, nhức nhối tâm can.

* 6 khổ thơ tiếp theo: Tái hiện hình tượng Bác Hồ

- Viết về Bác Hồ, với Tố Hữu là xây dựng hình tượng con người Việt Nam đẹp nhất, tiêu biểu nhất, kết tinh phẩm chất dân tộc qua nhiều thời đại.
- Hình tượng Bác Hồ:
 - + Con người có lí tưởng và lẽ sống cao cả: lí tưởng giải phóng dân tộc, lí tưởng độc lập tự do vì thế, lẽ sống của Bác là sống bằng tình thương, luôn lo cho dân nước:

Bác chẳng buồn đâu, Bác chỉ đau

Nỗi đau dân nước, nỗi năm châu,

Chỉ lo muôn mối như lòng mẹ

Cho hôm nay và cho mai sau...

- + Cách điệp ngữ dưới nhiều hình thức để chúng khắc sâu vào tâm khảm người đọc, người nghe. Lời điệp trong thơ Tố Hữu luôn xoáy vào các nốt nhạc chủ âm của tư tưởng và tâm hồn.
- + Hai câu trên nói về nỗi đau, nỗi đau được chia cho “nỗi đau dân nước”, nỗi “năm châu”. Hai câu sau nói về nỗi lo, nỗi lo cũng được chia ra, lo “hôm nay” và lo “mai sau”. Nỗi đau, nỗi lo vừa là biểu hiện của lẽ sống, vừa là biểu hiện của tình thương.
- + Tình thương của Bác được diễn tả bằng hình ảnh thơ có chứa sức gợi lớn lao:

Bác ơi, tim Bác mênh mông thế

Nêu cảm nhận về bài thơ Bác ơi (Tố Hữu) - Văn mẫu lớp 12

Ôm cả non sông, mọi kiếp người

Tình thương ấy gắn liền với tình yêu, ân nghĩa như song sinh. Bác Hồ yêu nhân dân bằng thứ tình cảm trong trẻo như không khí, trời xanh, ân nghĩa như cơm ăn, áo mặc, ấm cúng như máu mủ ruột rà.

Bác sống như trời đất của ta

Yêu từng ngọn lúa, mỗi nhành hoa

Tự do cho mỗi đời nô lệ

Sữa để em thơ, lụa tặng già.

Bác nhớ miền Nam nỗi nhớ nhà

Miền Nam mong Bác, nỗi mong cha

+ Hình ảnh ví von trong thơ Tố Hữu rất tiêu biểu cho tư duy thơ của ông. Ví von không làm cho sự vật, con người cụ thể hơn mà là khái quát hơn, cao hơn, trừu tượng hơn và bóng bẩy hơn.

+ Niềm vui của Bác gắn với niềm vui của dân tộc với những chiến công để đi gần tới hoà bình, độc lập, tự do, gắn với niềm vui của thiên nhiên cây trái, cuộc sống tạo vật, con người.

+ Bác Hồ sống khiêm tốn, giản dị và hi sinh quên mình.

Nâng niu tất cả chỉ quên mình

Bác để tình thương cho chúng con

Một đời thanh bạch, chẳng vàng son

Mong manh áo vải, hồn muôn trượng

Hơn tượng đồng phơi những lối mòn.

+ Cách lập ý biểu cảm trong những hình ảnh thơ này là phép tương phản. Sự tương phản đều xoáy vào sự đối lập của các ý thức xã hội. Tương phản trong đoạn thơ không chỉ xây dựng trên sự liên tưởng của các hình ảnh đối lập mà còn mang hình thức tư duy, lập luận, rõ ràng. Yếu tố logic nổi lên, nằm cùng dãy với yếu tố hình tượng làm câu thơ mang tính chất hùng biện mạnh mẽ.

Nêu cảm nhận về bài thơ Bác ơi (Tố Hữu) - Văn mẫu lớp 12

++ Tương phản thứ nhất: Nâng niu tất cả / chỉ quên mình là tương phản giữa số lượng tất cả / chỉ để thể hiện sự thống nhất trong tính cách, phẩm chất đạo đức của Bác: tình thương là cơ sở của lẽ sống, là thước đo phẩm giá, đạo đức con người.

++ Tương phản thứ hai: áo vải / hồn muôn trượng. Đó là tương phản về vật chất và tinh thần, biểu hiện của thanh và tục, cái cao cả và cái thấp hèn. Hình ảnh thơ trên đã biểu thị cái ưu thế tuyệt đối của tinh thần so với vật chất. Vật chất rất đơn sơ giản dị, tương phản với tâm hồn cao cả bất diệt, thể hiện một chất thơ vượt lên tồn tại vật chất, thể hiện sự khiêm tốn, giản dị trong vật chất, giá trị sống của con người Bác Hồ.

- Tái hiện lại hình tượng Bác Hồ, Tố Hữu đã dựng lại chân dung tinh thần của Bác Hồ với quan niệm con người thiên nhiên, chân dung Bác chẳng những được tái hiện gắn bó làm một với cây cỏ, trời mây, sông núi Việt Nam, hơn thế Bác còn là hiện thân cho lẽ sống tự nhiên của trời đất Việt Nam: “Bác sống như trời đất của ta”. Tâm hồn Bác “mênh mông”, “ôm cả non sông mọi kiếp người”. Tình cảm của Bác là thứ tình cảm tự nhiên của cha mẹ với con cái, tình cảm gia đình. Bác “lo muôn mối như lòng mẹ”, “Bác nhớ miền Nam nỗi nhớ nhà. Miền Nam mong Bác nỗi mong cha”, “Bác vui như ánh buổi bình minh”...

- Hình tượng Bác Hồ thật vĩ đại mà gần gũi với mỗi người dân Việt qua tiếng thơ Tố Hữu.

Bài văn mẫu nêu cảm nhận của em về bài thơ Bác ơi hay nhất tuyển chọn

Ngày 2 - 9 - 1969, Hồ Chủ tịch tạ thế. Cả một rừng thơ khóc Bác xuất hiện, trong đó nổi bật lên cây đại thụ Tố Hữu với bài thơ "Bác ơi!"

Bốn khổ thơ đầu nói cái đau xót tột cùng của thi sĩ trước sự kiện Bác ra đi:

Suốt mấy hôm rày đau tiễn đưa

Đời tuôn nước mắt, trời tuôn mưa.

Trời mưa tầm tã cộng với nước mắt hàng triệu người khóc vì lãnh tụ kính yêu của dân tộc đã làm cho cả không gian ướt lạnh, đau buồn. Khi Bác đi xa, Tố Hữu đang nằm điều trị ở bệnh viện. Nghe tin, nhà thơ hoảng hốt chạy về phủ Chủ tịch, nơi nhà sàn của Người:

Chiều nay con chạy về thăm Bác

Từ "chạy" được dùng rất tài, nói lên sự nóng gan nóng ruột của người con khi nghe tin cha mất.

Con lại lần theo lối sỏi quen

Nêu cảm nhận về bài thơ Bác ơi (Tố Hữu) - Văn mẫu lớp 12

Đến bên thang gác đứng nhìn lên

Chuông ôi, chuông nhỏ còn reo nữa

Phòng lặng, rèm buông, tắt ánh đèn!

Ta thấy tác giả rất ý tứ cho nên "đến bên thang gác đứng nhìn lên" mà chưa vào nhà vội. Vì sao vậy? Vì đến thăm một người tạ thế là thăm vợ góa, con cô. Còn Bác không có gia đình thì xử lý như Tố Hữu là rất tinh tế. Nhà Bác hôm nay đã khác xưa rồi: Chuông không còn reo để báo tin với Người có khách đến. Đặc biệt câu thơ: "Phòng lặng, rèm buông, tắt ánh đèn", bị cắt ra làm ba nhịp như muốn diễn tả nỗi nghẹn ngào của Tố Hữu.

Nhìn vườn cây Bác từng vun trồng, tác giả bàng khuâng:

Trái bưởi kia vàng, ngọt với ai

Thơm cho ai nữa hỡi hoa nhài!

Hai câu này làm cho một số độc giả thắc mắc: Chẳng lẽ Bác trồng cây chỉ cho một mình Bác thôi ư? Tôi đã có dịp hỏi nhà thơ Xuân Diệu; thi sĩ bảo: Ai lại đi thăm định văn chương như vậy! Đây chỉ là một cách nói của thi ca để biểu lộ tình thương sâu sắc của con đối với Cha mà thôi. Cha chết không thương Cha hay sao?

Nhìn ao cá, nhà thơ bỗng tiếc nuôi:

Còn đâu bóng Bác đi hôm sớm

Quanh mặt hồ in mây trắng bay...

Bác hiện lên trong kí ức đẹp như một ông Tiên trong thần thoại. Đúng! Trong tâm trí nhà thơ cũng như trong tâm trí dân tộc ta, Bác là một "Ông tiên Mác - xít".

Sau những ngày bàng hoàng đau xót, nhà thơ bình tâm lại, khắc họa hình tượng Bác. Tố Hữu đã viết nhiều bài thơ về Bác nhưng bài này hay hơn cả vì đây là thơ tổng kết một cuộc đời.

Hình ảnh bao trùm là: "Bác ơi tim Bác mênh mông thế". Đó là một trái tim giàu tình thương: "Ôm cả non sông, mọi kiếp người". Một trái tim thương nước, thương dân bao la, mênh mông. Từ "ôm" được dùng rất gợi cảm: ôm là nâng niu, che chở, giữ gìn.

Thương bao nhiêu thì đau bấy nhiêu:

Bác chẳng buồn đâu, Bác chỉ đau

Nêu cảm nhận về bài thơ Bác ơi (Tố Hữu) - Văn mẫu lớp 12

Nỗi đau dân nước, nỗi năm châu

Từ "đau" là lấy lại chữ dùng của Bác trong di chúc. Đau dân nước vì dân nước đang bị đế quốc xâm lược; đau năm châu vì có sự bất hoà trong phong trào cộng sản quốc tế. Chỉ con người vĩ đại mới có nỗi đau đớn lớn lao như thế.

Có một câu thơ tuyệt hay nói về cuộc đời của lãnh tụ:

Bác sống như trời đất của ta

Câu thơ giản dị mà hàm chứa một nội dung sâu sắc: Cuộc đời Bác đã hoà làm một với thiên nhiên, sẽ vĩnh hằng như thiên nhiên. Đó là nguồn gốc tinh thần lạc quan của Người:

Bác vui như ánh buổi bình minh

Vui mỗi mầm non, trái chín cành

Vui tiếng ca chung hoà bốn biển

Nâng niu tất cả, chỉ quên mình

Vì sao vậy? Vì giải phóng miền Nam là trung tâm của cách mạng Việt Nam lúc bấy giờ. Nhiều người gặp Bác đều kể lại mỗi khi trò chuyện, thế nào Người cũng nhắc đến miền Nam. Trong phòng của Bác có treo bản đồ miền Nam về sự bố trí binh lực của địch. Có lần phát biểu trước Quốc hội, Người nói: "Miền Nam luôn trong trái tim tôi".

Đạo đức của Bác thật cao khiết:

Một đời thanh bạch, chẳng vàng son

Mong manh áo vải, hồn muôn trượng

Hơn tượng đồng phơi những lối mòn.

Bác là vị lãnh tụ kiểu mới; khác với những người ưa sùng bái cá nhân. Vì tâm hồn Bác giàu quá (hồn muôn trượng) nên bề ngoài Bác rất giản dị (mong manh áo vải). Bác không cần tượng đồng vì nhân dân đã đúc cho Người hàng triệu tượng trong tim.

Trong ba khổ cuối, nhà thơ nói lên cảm nghĩ của nhân dân ta trước sự ra đi của Bác.

Trước hết là nhớ lời Di chúc:

Ra đi Bác dặn: "Còn non nước..."

Nêu cảm nhận về bài thơ Bác ơi (Tố Hữu) - Văn mẫu lớp 12

Nghĩa nặng lòng không dám khóc nhiều

Câu thơ nhắc lại lời Người:

"Còn non còn nước còn người

Thắng giặc Mỹ ta sẽ xây dựng hơn mười ngày nay".

Vậy thì thương Bác tức là phải làm theo lời Bác dặn, tập trung sức để giải phóng miền Nam, thống nhất Tổ quốc.

Bác Hồ nay đã nhập vào một thế giới đặc biệt:

Mác-Lê nin thế giới Người Hiền

Hiền ở đây là hiền minh, hiền triết - tức là những vĩ nhân có trí tuệ siêu việt có đạo đức cao cả. Chính những con người đó đã dẫn dắt lịch sử tiến lên không ngừng.

Kết thúc thi phẩm này, Tố Hữu có một câu thơ rất hay:

Yêu Bác, lòng ta trong sáng hơn.

Yêu Bác làm theo tấm gương trong suốt như pha lê của Người; sẽ có sức mạnh tẩy sạch những vết mờ đục trong lòng ta, nâng chúng ta lên tầm cao mới.

Chúng ta quyết biến đau thương thành sức mạnh:

"Xin nguyện cùng Người vươn tới mãi

Vững như muôn ngọn dải Trường Sơn".

Bài thơ "Bác ơi" là một điệu văn bi hùng. Lối thơ thất ngôn tạo nên một nhạc điệu trang trọng, cùng với hình ảnh thơ kì vĩ đã diễn đạt rất tài tình những cảm xúc cao đẹp của toàn thể dân tộc ta trong những ngày quốc tang năm 1969.